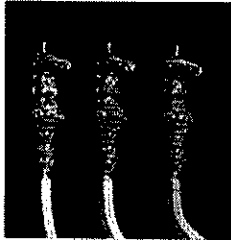

INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING

7504 SEVEN MILE LANE • BALTIMORE, MD 21208

410-415-3755 • INFO@GOIJC.ORG • WWW.GOIJC.ORG

***Purposeful Prayer: Appreciating the Amidah
Selicha (Forgiveness): Transgression & Transcendence***

December 9, 2013

Rabbi Shmuel Silber

***This Series is sponsored by Richard Simon in memory of his grandmother,
Elka Frieda bas Chana a'h***

THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חיה זל בת צבי ופרומה עלקא פייגא בת מאיר ופשא לאה זל נח בן אברהם ופייגא זל
תהא נשמתם צרוורת בצרוור החיים

MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE

Selicha (Forgiveness): Return & Reliance

1. שמונה עשרה - סליחה

סְלַח לָנוּ, אֲבִינּוּ, כִּי חָטְאָנוּ, מִחַל לָנוּ, מִלְכָּנוּ, כִּי פָשַׁעְנוּ, כִּי מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, חַנוּן הַמְרַבֵּה לְסִלּוֹחַ.

Forgive us, our Father, for we have sinned. Pardon us, our King, for we have transgressed; for You pardon and forgive. Blessed are You, Lord, the gracious One who repeatedly forgives.

2. טור אורח חיים הלכות תפלה סימן קטו

ומה שתיקנו לומר אבינו בכרכת השיבנו ובסלח לנו מה שאין כן בשאר הברכות היינו טעמא שאנו מזכירין לפניו שהאב חייב ללמד לבנו ע"כ אנו אומרים השיבנו אבינו לתורתך ובסלח לנו משום הא דכתיב וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח ע"כ אנו מזכירין רחמי האב כדכתיב כרחם אב על בנים שירחם עלינו ויסלח לנו. ששית סלח לנו ומה ראו לומר סליחה אחר תשובה כי ע"י תשובה הקדוש ברוך הוא סולח דכתיב וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח

R. Jacob ben Asher was born in Cologne ca. 1269 and died in Toledo ca. 1343. In 1303 he fled with all of his family from Cologne to Barcelona. His main teacher was his father, R. Asher (Rosh), although R. Jacob also studied with his older brother, R. Yechiel.

3. The Koren Siddur with commentary of Chief Rabbi Jonathan Sacks (page 115)

Blessing 6: Forgiveness. Repentance involves asking God to forgive us. This applies to sins between us and God. Sins between us and our fellow human beings are only forgiven when we have apologized to, and tried to obtain the forgiveness of, those we have wronged. Knowledge, repentance and forgiveness are the three primary needs of the mind and soul.

4. על התשובה (הגרי"ד סולוייציק, 15)

יום הכיפורים, כמו לתשובה, יש שני אספקטים. ראשית: יום הכיפורים מכפר (ויקרא טז, ל): "כי ביום הזה יכפר עליכם", ואף בתפילת כהן גדול: "כפר נא לעוונות". ושנית: יום הכיפורים מטהר: "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם". ואף בעבודת כהן גדול: "לפני ה' תטהרו". שני המוטיבים הללו חוזרים בכל תפילות היום: "כפר... זרוק עלינו מים טהורים"... שני אלמנטים אלה של כפרה וטהרה הם תוצאה ישירה של החטא ולעומתם אף בחטא עצמו שני אלמנטים אלה: (א) החטא מחייב; (ב) החטא מטמא.

5. על התשובה (הגריד סולויציק, 15-16)

החטא ועונשו נולדו .

כאחד. אין חטא בלי עונש, אם עונש בבית-דין של מטה ואם עונש בבית דין של מעלה. שכר ועונש הם מיסודות אמונת היהדות. "כל האומר הקדוש-ברוך-הוא ותרן הוא יותרו מעיו" (בבא קמא נ, א) ובתורה כתוב לאמור (דברים ז, ט): "וידעת כי ה' אלהיך הוא האלהים האל הנאמן שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצוותיו לאלף דור ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו'". אין יהדות בלי האמונה בשכר ועונש, בלי התודעה כי החטא איננו דבר החולף ועובר כלא-היה, מבלי להשאיר אחריו רושם המחייב עונש. החטא והעונש צמודים הם. רצונך, הרי עצם הגזרת החטא היא בכך שיש כאן אקט הכורך עמו עונש, שהרי אין חטא בלי עונש. אם עונש כאן חטא הוא.

6. על התשובה (הגריד סולויציק, 17)

אבל החטא גם מטמא. יש מושג של טומאת החטא. כל התני"ך מלא במושג זה של הזדהמות, התלכלכות, היגאלות על ידי החטא. הטומאה נהפכת לחלק מאישיותו של החוטא. החטא כמו מעביר את הכתר האלהי מעל ראשו של אדם ופוגע בשלימותו הרוחנית. גם בהלכה ולא רק במקראות ובאגדה אנו מוצאים ביטוי לטומאת החטא. כאן הביטוי הוא קונקרטי. יהודי שעובר עבירה משתנה מעמדו החוקי. אם עבר אדם עבירה שיש בה עונש מלקות או מיתת בית דין, הרי נוסף לעונש המגיע לו שהוא תוצאה מן החטא, הוא גם נפסל לעדות. אין זה בא מחמת עונש, אלא יש כאן משום שינוי במעמדו האישי. האדם לאחר החטא אינו אותו אדם שהיה לפני החטא. לכל אדם יש חזקת נאמנות, יש אמת אינדיבידואלית, הייתי אומר, טבעית, שהיא חלק אינטגרלי מאישיותו. ברגע שאדם חוטא הוא נפסד, נשחת, הוא נטמא, הוא ירד ממעמדו. החטא מפקיעו מזכויותיו הטבעיות, מסגולותיו האנושיות. הוא משתנה לגמרי. אישיותו אחת מסתלקת ואחרת באה במקומה. אין בכך משום עונש או קנס, אף לא זעם וחרון ונקמה, זאת היא פגימה "מטא-פיזית" באישיותו, בקדושתו של האדם.

7. על התשובה (הגריד סולויציק, 263-264)

"מחילה" אינה מושג הנוגע לחטא וליוס-כיפור בלבד, אלא מושג יורדי המצוי גם בדיני ממונות שב"חושך משפט". כשאדם חייב חוב לחברו וחלה "מוחל" לו את כל החוב או את חלקו — הרי מחל לו את השיעבוד או את החיוב שהיה מוטל עליו עד לאקט של המחילה. אף במחילה של יוס-כיפורים כך, כאשר אדם עובר עבירה — יום הכיפורים בא "למחול" את העונש.

ברם, בנוסף למחילה — יש ביום־כיפור גם האלמנט של סליחה וכפרה — שהרי העבירה יש בה לא רק חיוב עונשין בלבד, אלא היא גם מטמאה את הנפש החוטאת ופוגמת בה; עבירה מטילה מום באישיות הרוחנית של האדם, היא מנתקת את החוטא ממקור חיותו ונשמתו, מאביו שבשמים, בחינת "עוונותיכם היו מבדילים ביני וביניכם". ביום הכיפורים הקב"ה מוחל לאדם — את החוב, את השיעבוד שבין החטא ועונשו, אבל מחילה זו עדיין אינה פודה את האישיות האדם מן הטומאה שנדבקה באישיותו, בעצמיותו — זו נשארת מנותקת ומנוכרת מרבונר־של־עולם ותפקיד התשובה לטהר את האישיות, לחדשה ולשקם אותה למצב שהיתה בה לפני החטא, ליצור את המגע והקשר בין הקב"ה והאדם. מעשה זה אינו "מחילה", אלא "סליחה", והוא תהליך מטאפיזי המטהר את האישיות המטאפיזית ומקדש אותה. לא רק "המחילה" אלא גם "הסליחה" תלוייה ביום־הכיפורים כנאמו: "כי ביום הזה יכפר עליכם, לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו".